

Ústav pro dějiny umění FFUK

Dizertační práce

Lenka Hachlincová

Písmo a obraz v českém a slovenském umění v padesátých a šedesátých letech 20. století

Problematika vztahu obrazu a písma byla v českém a slovenském umění padesátých a šedesátých let aktuální. Souvisela s obdobnými tendencemi západního umění, které od konce padesátých let rovněž někteří naši tvůrci, ať už literáti anebo výtvarníci alespoň zčásti znali. Kontakty představitelů vizuální poezie s umělci z německy hovořících zemí anebo s Jihoameričany popisuje Josef Hiršal a Bohumíra Grögerová, kontakty měl též Jiří Kolář a vcelku okruh skupiny Křižovatka se svým teoretikem Jiřím Padrtou. K dané problematice bylo už rovněž leccos publikováno. Lenka Hachlincová si vytkla náročný cíl sledovat samotné umělecké počiny v oblasti komunikace písma a obrazu, ale zároveň chce pojmenovat teoretické a estetické souřadnice této problematiky a ukotvit ji v sociální a politické realitě daného období. Ve struktuře práce tak využívá pojem „aktivátorů“, impulzů, které generovaly mimořádně živou aktivitu v oblasti použití písma a obrazu jako aktuální možnosti k reflexi světa.

Přínos práce vidíme především v její teoretické rovině, kde Hachlincová zvažuje podněty výrazných estetických a filozofických koncepcí. Využívá je potom k výkladu výtvarné problematiky, v některých partiích teoretická rovina hlavní téma dizertace poněkud zastihuje. Oceňuji záběr práce, která uvádí případové výtvarné studie jak z českého, tak slovenského umění, přestože, jak sama autorka zmiňuje, záměry českých a slovenských umělců se přes řadu spojujících kontextů v leccos lišily.

Domnívám se, že v některých kapitolách by bylo vhodné poukázat i na další výrazné činy, které do daného tématu patří, anebo že v některých aspektech je výklad jistých výtvarných fenoménů poněkud subtilnější. Týká se to kupř. Balcarových dekretů, které začaly vznikat už koncem padesátých let zprvu ve formě grafických listů, a jejichž inspirační zdroje jsou spjaty nejen s dobovou byrokracií, ale též šíře s reflexí Kafkových znovuobjevovaných spisů a se západním lettrismem.

Do podkapitoly věnované Jaroslavu Dočkalovi by bylo v rámci hodnocení jeho výtvarně hodnotných obálek možné zmínit rovněž obálky jeho přítele, Vladimíra Boudníka, anebo Vožniakovy obálky pro přátele z klubu Šmidrů z druhé poloviny padesátých let.

Následná podkapitola o experimentálních filmech Jiřího Golda by dle mého názoru vzhledem k tomu, že jeho tvorbě Hachlincová dává velký prostor, měla obsahovat alespoň stručnou informaci o tomto autorovi, který není obecně známý. Vzhledem ke skutečnosti, že všechny další do dizertace zařazení umělci jsou umělci výtvarní, mělo by zařazení jistě pozoruhodných experimentálních filmů Golda být jasně definováno.

Někteří z analyzovaných umělců používali dle mého názoru písmo velmi formálním způsobem a je otázka, zda jim není věnován příliš velký prostor (kupř. Eduard Ovčáček), naopak zde postrádám kupř. Jiřího Načeradského, jenž v obrazech z první poloviny šedesátých let s dobovým grafitti, písemnými proklamacemi a dalšími písmovými zásahy v obrazech opakovaně pracoval a jehož tvorba je jistě silnější a obsáhlejší než kupř. zde uvádění Miroslav Šnajdr. Ludmila Padrťová se pohybuje zcela na okraji zvolené problematiky, možná by stálo za úvahu spíše šířeji uvážit zastoupení Jana Kotíka. Zdá se mi rovněž, že je poněkud upozaděn Jiří Kolář, jenž je v obrazové části uveden v rámci jeho tvorby možná trochu okrajovými, byť kvalitními kolážemi, v nichž se spíše krátkodobě v roce 1964 nejmíce přiblížil dobové estetice pop artu. Jistě by bylo zajímavé věnovat pozornost kupř. jeho předmětným básním, anebo kupř. fotografiím Běly Kolářové, zejména jejímu cyklu *Abeceda* anebo písmenům z cyklu *Vlasy* (*L, Z a další*), odkazujícím specifickým způsobem jak ke Kolářovým předmětným básním, tak k poezii. Tyto práce by potom možná ještě rozšířily škálu aktivátorů o položku, která by vedla dialog s hlubokými zdroji moderní tvorby.

Uvádím drobné nepřesnosti, které jsem si poznamenala:

- Na str. 41 jde zřejmě o překlep - Duchampovo art-brut má pravděpodobně být Dubuffetovým art-brut.
- Havlovy *Antikódy* jsou v obrazové části datovány rokem 1999, což ale není rok jejich vzniku, ale rok jejich knižního vydání.

Můj posudek ovšem uvádí jen drobné připomínky k jinak velmi důkladné a zajímavé dizertační práci Lenky Hachlincové. Jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.